

ความจำเป็นของการจัดสร้างหอศิลป์ มหาวิทยาลัยบูรพา

“หอศิลป์กาญจนาภิเษก”

รองศาสตราจารย์สุชาติ เกาทอง

พ.ศ.2539 เป็นวาระปีมหามงคลที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี พสกนิกรชาวไทยต่างปลื้มปิติ จัดกิจกรรมเฉลิมฉลองแด่พระองค์ท่านในรูปแบบต่างกันไป แสดงถึงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ที่สืบทอดควบคู่ชาวไทยมาเป็นระยะเวลานับ 1,000 ปี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช มีอัจฉริยภาพหลายด้านที่ทรงแสดงออกด้วยสติปัญญาความสามารถที่พระองค์ท่านทรงสร้างสรรค์ฝากไว้เป็นสมบัติของชาติไทยและของโลก ตั้งแต่สมัยยังทรงพระเยาว์จนถึงปัจจุบัน ก็คือ ‘อัจฉริยภาพทางด้านศิลปกรรม’ เช่น ดนตรี ภาพถ่าย และภาพเขียน เป็นต้น พระองค์ทรงสนพระทัยมาก ขณะเมื่อทรงว่างจากภาระกิจของชาติบ้านเมือง ก็จะทรงงานด้านศิลปกรรมเพื่อการพักผ่อนและการศึกษาหาความรู้ซึ่งมีผลงานปรากฏแก่สายตาประชาชนอยู่อย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกันพระองค์ก็ทรงสนับสนุนกิจกรรมทางศิลปกรรมสาขาต่างๆ ทรงส่งผลงานฝีพระหัตถ์ของพระองค์คือ ภาพจิตรกรรมและภาพถ่ายเข้าร่วมแสดงในงานศิลปกรรมแห่งชาติและภาพถ่ายแห่งประเทศไทย อยู่เสมอ หรือแม้แต่ทรงพระราชนิพนธ์เพลงด้วยพระองค์เองหลายชิ้น และผลงานได้รับการยอมรับจากทั่วโลก จากอัจฉริยภาพหลายด้านทางศิลปกรรมดังกล่าว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้รับการยกย่องว่า เป็น ‘อัครศิลปิน’

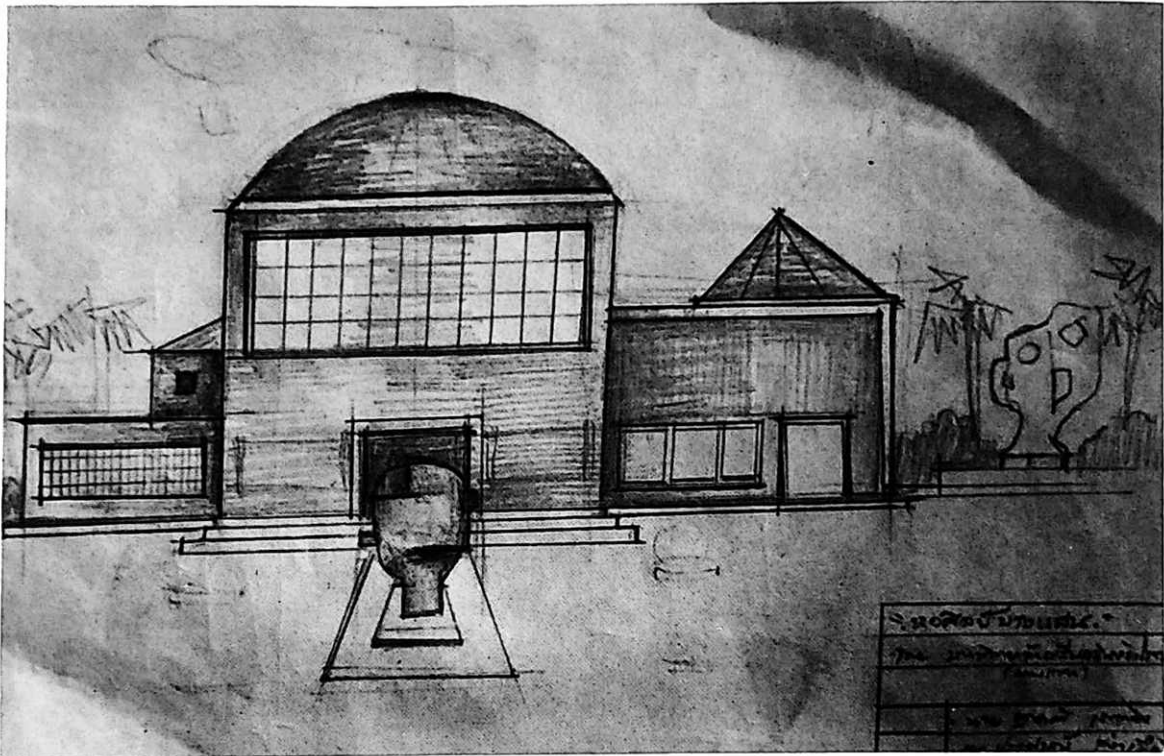
ด้วยพระราชกรณียกิจข้างต้น คณะศิลปกรรม-ศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ทรงรำลึกถึงการอุทิศเสียสละ และการสร้างสรรค์คุณประโยชน์ต่อวงการศิลปะของชาติไทย และสนับสนุนส่งเสริมความเจริญทางด้านศิลปกรรมอย่างต่อเนื่องและทรงเป็นแบบอย่างของศิลปินทั้งชาติ ส่งผลให้เกิดความเจริญทางศิลปกรรมสาขาต่าง ๆ นานับประการตลอดช่วงเวลาที่ทรงครองสิริราชสมบัติ 50 ปี คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาจึงทำโครงการเจริญรอยตามเบื้องพระยุคลบาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้ก่อประโยชน์ต่อสังคมภูมิภาคตะวันออกและประเทศชาติ โดยจัดสร้าง ‘หอศิลป์กาญจนาภิเษก 50 ปี ภาคตะวันออก’ เพื่อเทิดพระเกียรติในวาระดังกล่าว โดยคำนึงถึงหลักการดังนี้ คือ

ประการที่ 1 เพื่อร่วมเฉลิมฉลองพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี จัดสร้าง ‘หอศิลป์กาญจนาภิเษก 50 ปี ภาคตะวันออก’ โดยนำประวัติและผลงานทางศิลปกรรมของพระองค์ท่านมาจัดแสดงอย่างถาวรในห้อง ‘อัครศิลปิน’ เพื่อให้ประชาชนได้ศึกษาหาความรู้และรำลึกถึงอัจฉริยภาพทางศิลปกรรมของพระองค์ท่านที่สร้างสรรค์ความเจริญแก่วงการศิลปะของประเทศไทย

ประการที่ 2 ผลสรุปจากการสัมมนาทัศนศิลป์ศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 1 ระหว่างวันที่ 15-17 ธันวาคม 2539 ณ สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัย

บูรพา และผลสรุปจากการเสวนาเรื่อง ‘หอศิลป์ในประเทศไทย: มุมมองต่างๆ’ วันที่ 29 พฤษภาคม 2539 ณ ห้องสารนิเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ผลสรุปที่ตรงกันว่ามีความจำเป็นที่ประการหนึ่งของผู้เข้าร่วมสัมมนา คือ ต้องการให้รัฐบาลสนับสนุนส่งเสริมการสร้าง ‘หอศิลป์’ ให้เพียงพอกับความเจริญเติบโตทางสังคมในส่วนกลางและภูมิภาค ปัจจุบันประเทศไทยมีหอศิลป์ที่ดำเนินการโดยรัฐบาลมีเพียง 2 แห่งอยู่ในกรุงเทพฯ

คือ ‘หอศิลป์แห่งชาติ’ กรมศิลปากร และ ‘หอศิลปมหาวิทยาลัยศิลปากร’ ในแผนพัฒนาฉบับที่ 8 และนโยบายของรัฐบาลต้องการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาคด้านต่างๆ รวมถึง ‘การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์’ การสร้าง ‘หอศิลป์’ ในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นศูนย์กลางทางการศึกษา วิจัย และเผยแพร่ทางศิลปวัฒนธรรม จะสอดคล้องต่อหลักการและนโยบายดังกล่าว

ภาพร่าง ‘หอศิลป์’ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน
จินตนาการของ สุชาติ เถาทอง และ ประศาสน์ สง่าเมือง
เสนอกรรมการบริหารมหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. 2518

ประการที่ 3 ความเจริญทางธุรกิจ อุตสาหกรรม และการพัฒนาชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงใต้ได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐบาลและเอกชน จะเป็นกระแสความเจริญรูปแบบใหม่ที่จะเข้ามามีบทบาทต่อศิลปวัฒนธรรมเดิมของภูมิภาค การสร้างความสมดุลของการมีบทบาทของประเทศและภูมิภาค ควรจะต้องให้ความเจริญทั้ง 2 ด้านไปพร้อมๆ กัน การจัดสร้างหอแสดงนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม (หอศิลป์) ในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนืออีก 1 แห่ง จะเป็นสถานที่สำคัญเพื่อเก็บรวบรวมเผยแพร่ทางด้านนี้ให้แพร่หลายออกไปโดยเฉพาะในกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีตัวเลขเพิ่มขึ้นทุกๆ ปี

ประการที่ 4 มหาวิทยาลัยบูรพา ในฐานะที่เป็นมหาวิทยาลัยแห่งเดียวของภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่รับผิดชอบงานทางด้านทำนุบำรุงส่งเสริมศิลปะและวัฒนธรรมมีคณะศิลปกรรมศาสตร์รับผิดชอบทางการเรียนการสอนการค้นคว้าวิจัยและมีโครงการจัดตั้งสถาบันศิลปะและวัฒนธรรมรับผิดชอบงานค้นคว้าและเก็บรวบรวมทางศิลปะและวัฒนธรรม แต่ยังขาดอาคารสถานที่สำหรับเป็นศูนย์กลาง ถ้ามหาวิทยาลัยบูรพาได้รับการพิจารณางบประมาณเพื่อสนับสนุนโครงการ ‘หอศิลป์กาญจนาภิเษก 50 ปี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ’ (เพิ่มเติม) อีก 1 แห่ง ในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัย

ทัศนียภาพด้านหน้ามหาวิทยาลัยบูรพา ชายมือจะเป็นที่ตั้งอาคาร 'หอศิลป์'

สามารถจะเข้าดำเนินการให้เกิดผลในทางปฏิบัติและเกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติได้อย่างเป็นรูปธรรมในภาคตะวันออก

ประการที่ 5 คณะศิลปกรรมศาสตร์ เป็นคณะที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นสถาบันการศึกษาทางด้านศิลปะของมหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งตั้งอยู่ในเขตภาคตะวันออก นโยบายหลักทั้ง 4 ประการ ได้แก่ การจัดการศึกษาการวิจัย การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และการบริการวิชาแก่สังคม โดยพิจารณาในนโยบายในส่วนการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและการบริการวิชาการแก่สังคม คณะมีความตระหนักว่า ความรู้ความเข้าใจทางด้านวิชาการศิลปกรรมยังไม่มีเผยแพร่ไปสู่ประชาชนในทุกกลุ่ม อันสืบมาจากภาวะสังคมในปัจจุบันถูกบีบรัดจากสภาพเศรษฐกิจการขาดงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาล ส่วนใหญ่จะเน้นไปในด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์สุขภาพมากกว่าที่จะเน้นในสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ ส่งผลให้ด้านวัตถุมีความเจริญก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้งเป็นสัดส่วนอันไม่สมดุลสอดคล้องกับการพัฒนาทางด้านจิตใจ ซึ่งถือว่าการยกระดับความรู้และระสนิยมอันจะเป็นการส่งผลให้มีการพัฒนาในศาสตร์ทุก ๆ ด้าน

ประการที่ 6 การศึกษาทางด้านศิลปกรรมนั้นควรต้องมีหอศิลป์ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนการศึกษา (Academic Support) หอศิลป์เป็นองค์ประกอบที่เผยแพร่ผลผลิตทางศิลปกรรมสู่ชุมชน เช่น การจัดแสดงศิลปกรรมและนิทรรศการของคณาจารย์ นักศึกษา จากภาคต่างๆ และนิทรรศการหลักของมหาวิทยาลัย ได้แก่ นิทรรศการศิลปกรรมร่วมสมัย นิทรรศการศิลปกรรมแห่งชาติ หอศิลป์ยังได้นำศิลปะต่างประเทศโดยได้รับความร่วมมือจากสถาบันวัฒนธรรมและสถานทูตต่างๆ ในประเทศไทย อาทิ สถานทูตเกาหลี สมาคมฝรั่งเศส ศูนย์วัฒนธรรมญี่ปุ่น สำนักข่าวสารอเมริกัน (USIS) สถานทูตออสเตรเลีย สถานทูตเยอรมัน ลาว พม่า เวียดนาม เพื่อจัดแสดงเผยแพร่ทั้งการแลกเปลี่ยนทางด้านศิลปกรรมระหว่างศิลปินไทยและศิลปินต่างประเทศมาบรรยาย และดำเนินการสัมมนาเชิงปฏิบัติการทางด้านศิลปะรูปแบบต่างๆ เป็นกิจกรรมที่ให้ประโยชน์ในแง่ของการให้ความรู้ความเข้าใจโดยเป็นการให้ประสบการณ์ตรง นอกจากนี้หอศิลป์เป็นหน่วยงานที่ให้ความร่วมมือกับส่วนราชการ สถาบันการศึกษา หน่วยงานเอกชน องค์กร และมูลนิธิต่างๆ จัดนิทรรศการ ประกวดศิลปกรรมของเด็กและเยาวชนอีกด้วย

ประการที่ 7 ด้านวิชาการนั้น หอศิลป์เป็นหน่วยงานที่ผลิตเอกสารประกอบนิทรรศการ งานด้านสารสนเทศวิชาการศิลปะอีกประเภทหนึ่งจะเป็นแนวทางสำหรับการศึกษาและเสริมสร้างความเข้าใจในด้านศิลปะแก่ผู้ชมมากยิ่งขึ้นซึ่งในช่วงปีที่ผ่านมาคณะต้องจัดทำเอกสารในรูปแบบต่างๆ ด้านวิชาการศิลปะ เช่น คู่มือแนะนำผลงานศิลปะ แคนันวิชาการ ศิลปินทั้งในและต่างประเทศและประชาชนทั่วไปให้ได้รับรู้ ดังนั้น หอศิลป์จึงมีส่วนสัมพันธ์อย่างแนบแน่นของการจัดการศึกษาในสาขาศิลปกรรมศาสตร์ สิ่งที่จะขาด

เสียมิได้กล่าวคือหอศิลป์เป็นทั้งห้องแสดงผลงานทางวิชาการศิลปะ นิทรรศการ อบรมสัมมนา ห้องอนุรักษ์ ห้องทดลอง ห้องปฏิบัติการและห้องสมุดทางศิลปกรรมอีกด้วย

ในวาระอันเป็นสิริมงคลปี พ.ศ. 2539 ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองราชสิริราชสมบัติครบ 50 ปี การจัดสร้าง 'หอศิลป์กาญจนาภิเษก 50 ปี ภาควิชาออกแบบ' จึงเป็นการเหมาะสมในกาลและเทศะเป็นอย่างมากเพื่อร่วมแสดงถึงความจงรักภักดีต่อพระองค์ท่าน

